

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

STUDIA PHILOLOGICA

ЗБІРНИК
СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ДО 25-РІЧЧЯ
ФАКУЛЬТЕТУ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ РДГУ

ВИПУСК 1

РІВНЕ 2017

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

STUDIA PHILOLOGICA

ЗБІРНИК
СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ДО 25-РІЧЧЯ
ФАКУЛЬТЕТУ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ РДГУ

ВИПУСК 1

РІВНЕ 2017

УДК 81+82:811.11+811.13

ББК 81+83

S 90

Studia Philologica : зб. студент. наук. праць / редколегія:
S 90 О.В. Деменчук, О.В. Константінова, О.І. Павлова [та ін.]. – Рівне : РДГУ, 2017. – Вип. 1. – 256 с. – (Укр., англ. та нім. мовами).

Studia Philologica : The Collection of Students' Scientific Works /
EB: O.V. Demenchuk, O.V. Konstantinova, O.I. Pavlova et al. – Rivne : RSUH, 2017. – Issue 1. – 256 p. – (In Ukrainian, English and German).

У збірнику студентських наукових праць «Studia Philologica» розглянуто низку питань, що стосуються актуальних проблем сучасної філології: зіставного мовознавства, лінгвістики тексту, термінознавства, літературознавства, перекладознавства.

The Collection of Students' Scientific Works «Studia Philologica» focuses on the topical issues of modern philological studies: Contrastive Linguistics, Text Linguistics, Terminology, Literature, and Translation.

Редакційна колегія:

Головний редактор – **Деменчук О.В.**, д-р філол. наук, професор.

Відповідальний редактор – **Константінова О.В.**, канд. філол. наук, доцент.

Члени редакційної колегії:

Павлова О.І., канд. філол. наук, професор; **Аладько Д.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Калініченко М.М.**, канд. філол. наук, доцент; **Михайлова Є.В.**, канд. філол. наук, доцент; **Орел І.І.**, канд. філол. наук, доцент; **Павловська Л.О.**, канд. філол. наук, доцент; **Тарасюк Н.Ю.**, канд. філол. наук, доцент.

Рекомендовано до друку вченою радою
Рівненського державного гуманітарного університету
(*протокол № 6 від 25.05.2017 р.*)

© Автори публікацій, 2017

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2017

ЗМІСТ

ЗІСТАВНЕ МОВОЗНАВСТВО

Васильків Л.С. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УСТАЛЕНИХ ПОРІВНЯНЬ (на матеріалі англійської, німецької та української мов)	6
Грамчук Д.В. ТРАНСФОРМАЦІЯ ХРОНОНІМІВ ЯК ОСОБЛИВОГО ПІДВИДУ ВЛАСНИХ НАЗВ	12
Гребенюк Ю.К. ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТОСФЕРИ <i>ЩАСТЯ</i> – <i>НЕЩАСТЯ</i> (на матеріалі англійських та українських фразеологізмів)	16
Деменчук Д.О. КОНЦЕПТ ЧИСЛА <i>ОДИН</i> У МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ (на матеріалі фразеологічних одиниць української, англійської та французької мов)	23
Красуцький О.О., Фоміна Г.В. DIACHRONISCHE ASPEKTE DER SLAWISCHEN ENTLEHNUNGEN IN DER DEUTSCHEN SPRACHE	28
Мельник О.В., Фоміна Г.В. ДІАХРОНІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ГЕРМАНСЬКИХ МОВ	33
Мігіріна А.П. КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРЕДИКАТИВУ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ ГРАМАТИКАХ	38
Оржеховська С.Т. ЛЮДИНА У МЕТАФОРІЧНІЙ КАРТИНІ СВІТУ АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ	45
Романюк Д.Ю. ОЙКОНИМИ У ТУРИСТИЧНИХ ТЕКСТАХ (на матеріалі англійської та української мов)	50
Собіпан Є.О. ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ <i>БІЛЬ</i> В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	54
Соловей О.Д. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВЖИВАННЯ УКРАЇНІЗМІВ У СУЧАСНІЙ БРИТАНСЬКІЙ ТА КАНАДСЬКІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	58
Цуп О.В. СТРУКТУРА ТА СЕМАНТИКА ПОСЕСИВНИХ КОМПОЗИТИВ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	63
Юношева Т.М. ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ В АНГЛІЙСЬКІЙ ФРАЗЕОЛОГІЇ	67

ЛІНГВІСТИКА ТЕКСТУ

Гладка О.М. МОВЛЕННЄВІ ЖАНРИ У ХУДОЖНІЙ КОМУНІКАЦІЇ (на матеріалі творів Джорджа Мартіна)	73
Давидович Х.В. СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЕМОЦІЙНОГО КОНЦЕПТУ <i>СТРАХ</i> (на матеріалі роману Стівена Кінга «Сяйво»)	78
Мучак І.М. ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ВТОРИННОЇ ПРЕДИКАЦІЇ У ПРОСТОМУ РЕЧЕННІ	86
Неліпович Г.О. МОВНЕ ВИРАЖЕННЯ ПОНЯТТЯ «ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЛЮДИНИ» У ПАРЕМІЯХ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ	91

Осіпенко Т.В., Куліш В.С. ФУНКЦІОНАЛЬНА СКЛАДОВА МАРКЕРІВ <i>ТИШІ</i> / <i>МОВЧАННЯ</i> В АНГЛОМОВНІЙ ПОЕЗІЇ	96
Осіпчук Ю.С., Davidse K. INTERROGATIVE CLEFTS	101
Павельчук Н.О. ІСТОРИЧНИЙ ЕКСКУРС В ЕВОЛЮЦІЮ РЕКЛАМНОГО ТЕКСТУ	107
Попенко С.В., Мосієнко О.В. БЕЗАРКТИКЛЕВІ ПРИЙМЕННИКОВІ ЗВОРОТИ В АНГЛОМОВНОМУ МЕДІА ДИСКУРСІ	113
Таран Л.О., Кобякова І.К. ЛІНГВАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРАЖЕННЯ ТЕРМІНУ «ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ»	118
Шутюк К.В. ЖАНРОВА СПЕЦИФІКА КІНОСЦЕНАРІЇВ	124
Яковчук А.Я. ЛОГІКО-СЕМІОТИЧНІ ПРОТИСТАВЛЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ НА ПОЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ <i>ДРУЖБА</i> <i>/ ВОРОЖНЕЧА</i> В УКРАЇНСЬКИЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ	129

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Денисенко О.О., Александрова Г.О. ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ РОМАНУ МАЙКЛА КАННІНГЕМА «ГОДИНИ»	135
--	-----

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

Бондарева О.М., Куліш В.С. ЗАСТОСУВАННЯ КОМПАРАТИВІСТСЬКИХ МЕТОДИК ПРИ АНАЛІЗІ АНГЛОМОВНИХ ТА УКРАЇНОМОВНИХ МАРКЕРІВ <i>ТИШІ</i>	140
Буличова М.М. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ГРАМАТИЧНОЇ КАТЕГОРІЇ РОДУ В ІМЕННИКАХ НА ПОЗНАЧЕННЯ ПРОФЕСІЇ АБО ПОСАДИ	143
Волдинер О.Ю. ПСИХОЛІНГВІСТИЧНА ПРИРОДА ЛЕКСИЧНОЇ ІНТЕРФЕРЕНЦІЇ	149
Желевська І.О. РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНО-МАРКОВАНИХ ОДИНИЦЬ У МІЖКУЛЬТУРНІЙ КОМУНІКАЦІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ	154
Коробка П.В., Недайнова І.В. СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ НЕОЛОГІЗМІВ У КОМП'ЮТЕРНОМУ ДИСКУРСІ	158
Король А.П., Дорда В.О. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ГУМОРИСТИЧНИХ ІНТЕНЦІЙ ТА РЕАЛІЙ В АНГЛОМОВНИХ МЕДІА	164
Кочергіна О.М., Сухова А.В. СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ МЕДИЧНИХ ТЕКСТІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УКРАЇНСЬКОЮ	169
Кравчук А.Г. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВЛАСНИХ НАЗВ УКРАЇНСЬКОЮ В РОМАНІ ДЖ. РОУЛІНГ «ГАРРІ ПОТТЕР І ФІЛОСОФСЬКИЙ КАМІНЬ»	173
Ляшкова І.І., Голікова О.М. МЕТАФОРА В НАУКОВО-ТЕХНІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ ТА ПРОБЛЕМА ЕКВІВАЛЕНТНОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НА УКРАЇНСЬКУ	178

Магдич В.М., Тікан Я.Г. ПОЛІТИЧНА МЕТАФОРА ТА СПЕЦИФІКА ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ У СУЧАСНИХ МЕДІАТЕКСТАХ	182
Хвостик Ю.С., Попова О.В. PECULIARITIES OF RENDERING SELF-REPRESENTATION STRATEGY OF POLITICIANS WITHIN A CONTEXT OF POLITICAL SPEECHES (a case study of the English media discourse)	186
Шимчук А.В., Демиденко О.П. «СТЕРТІ» МЕТАФОРИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ В ПІДМОВІ ОФТАЛЬМОЛОГІЇ	191
Шмат О.О., Прокопенко А.В. СТАТУС НЕОЛОГІЗМІВ АНГЛІЙСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ: ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ	197

ТЕРМІНОЗНАВСТВО

Казакова А.Ю., Федоренко С.В. КОНЦЕПТОСФЕРА АНГЛОМОВНОЇ ОСВІТНЬОЇ ТЕРМІНОЛЕКСИКИ	203
Капігула Ю.А. СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СЛЕНГУ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	209
Кузьменко Ю.В., Коломієць С.С. ВНУТРІШНЬОГАЛУЗЕВІ ТА МІЖГАЛУЗЕВІ ПОЛІСЕМАНТИ У ФАХОВИХ МОВАХ ЕНЕРГЕТИКИ, МАРКЕТИНГУ ТА ЕКОЛОГІЇ	213
Погуляєва М.С. АНГЛІЙСЬКА СПОРТИВНА ТЕРМІНОЛОГІЯ: АСПЕКТИ СТРУКТУРИ ТА ЕТИМОЛОГІЇ	218
Федорчук Т.І. АНГЛІЙСЬКА ТЕРМІНОГРУПА «БАЛЬНИЙ ТАНЕЦЬ»: ЕТИМОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	223
Шевченко О.В., Коломієць С.С. КОМП'ЮТЕРНИЙ ЖАРГОН У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ: КЛАСИФІКАЦІЯ ТА СПОСОБИ УТВОРЕННЯ	229

З ІСТОРІЇ ФІЛОЛОГІЧНОЇ НАУКИ

ЗА МАТЕРІАЛАМИ МІЖВУЗІВСЬКОГО НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО СЕМІНАРУ «ФІЛОСОФІЯ МОВИ О.О. ПОТЕБНІ»

Манюта А.Ю. ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ О.О. ПОТЕБНІ	234
Романюк В.В. ПОЕЗІЯ І ПРОЗА У ПРАЦЯХ О.О. ПОТЕБНІ	237
Феськова І.В. ТЕОРІЯ НАЦІОНАЛЬНОСТІ О.О. ПОТЕБНІ	245

часу (укр. *вечір* – *Святвечір*, нім. *Zeit - Adventszeit*) або в результаті набуття ним історичного (соціокультурного) значення (*Покров*).

У складі фразеологізмів оніми розвивають темпоральні значення, трансформуючись у хрононіми – власні назви часових відрізків, та співвідносяться з певною порою року, з певними днями-святами: *St. Klemens uns Winter bringt* – 23 листопада, день святого Клементя, символізує початок зими, *der goldene Sonntag* – «остання неділя перед Різдвом». З іменами святих пов'язані народні уявлення про зміну пір року, про погоду, майбутній врожай тощо: *Nach Matthäis geht kein Fuchs mehr über Eis* – «Прийшов Матвій – затріщав лід», *Vor Johanni bitt' um Regen, nachher kommt er ungelegen* – «Дощить не тоді, коли просять, а тоді, коли косять». Деякі звороти є метафорично переосмисленими: *bei Sankt Velten!* – розм. «Сто чортів!»; *Was weiß die Sau / Kuh vom Sonntag* – «хтось не має уявлення про щось».

Хрононіми є відбиттям «мовної картини світу», вони пов'язують мовні явища з історією народу й умовами його життя. Основна функція хрононімів полягає в закріпленні у формі слова або словосполучення інформації про історико-культурне багатство народу, усього людства. Можна говорити про особливу роль хрононімії у відображенні історії культури як окремого народу, так і всієї цивілізації.

Література

1. Донец П.Н. О категории «эвентонима» / П.Н. Донец // Вісник Харківського нац. ун-ту. – 2002. – № 567. – С.170-175.
2. Карпенко О. Проблематика когнітивної ономастики. Монографія / О. Карпенко. – Одеса: Астропринт, 2006. – 377 с.
3. Подольская Н.В. Словарь русской ономастической терминологии / Н.В. Подольская. – М.: Наука, 1988. – 189 с.
4. Торчинський М.М. Структура, типологія і функціонування онімної лексики української мови: дис. ... доктора філол. наук: 10.02.01 «Українська мова» / Михайло Миколайович Торчинський. – К., 2010. – 502 с.

Гребенюк Ю. К.

Рівненський державний гуманітарний університет

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТОСФЕРИ «ЩАСТЯ – НЕЩАСТЯ» (на матеріалі англійських та українських фразеологізмів)

Анотація. Стаття присвячена опису концептів ЩАСТЯ-НЕЩАСТЯ, значимих для концептосфери англійської та української мов. Розглядається лексико-семантичне поле концептів ЩАСТЯ-НЕЩАСТЯ в обраних мовах. Дослідження проводилось на основі аналізу лексикографічних матеріалів, англійської та української фразеології.

Ключові слова: концепт, щастя, нещастя, концептосфера, фразеологічна одиниця, корелятивна пара.

Annotation. The article focuses on the description of the concepts of HAPPINESS-UNHAPPINESS, being significant to the conceptual sphere of the English and Ukrainian languages. The paper describes the lexico-semantic field of the concepts of HAPPINESS-UNHAPPINESS in the chosen languages. The research has been carried out based on the lexicographic materials of the English and Ukrainian languages.

Key words: concept, happiness, unhappiness, conceptual sphere, phraseological unit, correlative pair.

Одним із пріоритетів сучасної когнітивної лінгвістики є аналіз мовної картини світу – відображення в повсякденній свідомості мовного колективу уявлень про світ. Людина здобуває певний досвід, трансформуючи його в концепти, які є логічно пов'язаними між собою. Концепти створюють особливу концептуальну систему, яка трансформується, модернізується та доповнюється людиною безперервно.

Одними з ключових концептів, які відображають складну систему духовно-морального і морально-етичного вимірів картини світу і внутрішнього, духовного життя народу, є концепти ЩАСТЯ-НЕЩАСТЯ.

Концепти ЩАСТЯ-НЕЩАСТЯ були предметом численних досліджень, зокрема в наукових доробках В.І. Карасика та С.Г. Воркачова, які ставили за мету з'ясувати емотивно-етичну характеристику названих концептів. Науковці В.А. Маслова та В.М. Телія досліджували систему втілення культурних цінностей через лінгвокультурні концепти, зокрема через концепти ЩАСТЯ-НЕЩАСТЯ. Мовознавець та філософ О.О. Потебня в своїх працях порівнював ЩАСТЯ-НЕЩАСТЯ, виявляючи їх зв'язок з антонімічними лексемами *день-ніч*.

Мета розвідки – схарактеризувати лексико-семантичну специфіку концептів ЩАСТЯ-НЕЩАСТЯ в українській та англійській фразеосистемах, а також визначити зміст наповнення названих концептів за результатами експериментальних методів дослідження.

Мета дослідження зумовлює необхідність розв'язання таких завдань:

- висвітлити стан дослідження мовних концептів ЩАСТЯ-НЕЩАСТЯ, зокрема в аспекті міжмовних досліджень;
- обґрунтувати теоретичну базу дослідження концептів ЩАСТЯ-НЕЩАСТЯ в українській та англійській фразеосистемах;
- встановити подібності та відмінності вираження концептів ЩАСТЯ-НЕЩАСТЯ засобами фразеологічних одиниць англійської та української мов;
- визначити перспективи подальших досліджень дослідженні концептосфери «щастя-нещастя».

В історії будь-якої національної культури питання, що стосуються людських взаємин, таких як щастя і нещастя, завжди мали і досі мають

першочергове значення. Дослідження концептуального простору, дає змогу виявити універсальні та специфічні риси у формуванні зв'язку між суб'єктом, об'єктом та мовою. З одного боку, є загальнолюдські цінності у сприйнятті світу, а з іншого боку – яскраво виражений потенціал представників різних етносів та їхніх специфічних світоглядів, що знайшло відображення у вербалізації концептів.

Вербалізація концепту, або надання йому фразеоформи, відбувається спонтанно чи зумисне, однак цьому передують наявність багатьох різноманітних чинників. Особливо важливу роль у такій мотивації відіграє емоційна етносуб'єктивність. Саме цей суб'єктивізм вбирає в себе концентровану та синтезовану історію етносу. Концепт еволюціонує і часто може набувати шаруватої структури. Перша – основна, актуальна ознака. Друга, внутрішній зміст, архезначення – можливо, не усвідомлюється в сучасному повсякденному житті, проте є внутрішнім прототипом, стовбуром концепту. Варто зауважити, що можуть долучатися й проміжні шари, що вбирають в себе ціннісні зміни етносу, епохи тощо.

Осмислення, всебічний аналіз фразеологічної системи як феномену етнокультурної свідомості, як результату специфічних обставин побуту народу та пізнання ним світу дає змогу, ліпше тлумачити конкретні ідіоматичні фразеологічні вислови, та, заглиблюючись у свідомість народу, дає можливість всебічного бачення своєрідності їхнього соціального апарату, виокремлює особливості цієї конкретної спільноти порівняно з іншими.

Говорячи про концепт ЩАСТЯ, варто зазначити, що це емоційний концепт, концепт-почуття. Як відомо, емоції є специфічною формою людського ставлення до світу. Однак у лінгвістичних дослідженнях важливим є їх мовна інтерпретація. Репрезентація концепту в мові відбувається через різного роду лексичні засоби, а також фразеологізми, стійкі словосполучення. [1, с. 52] Саме образний зміст і глибинна семантика сталих словосполучень дозволяє яскраво відбити національне світобачення, оскільки фразеологізми віддзеркалюють народні традиції, історію, етичні норми, спостереження над навколишнім світом.

Для носіїв української мови поняття «щастя» належить до категорії «високого, піднесеного», що надає слову, яке втілює це поняття, додаткового емоційного забарвлення. Як наслідок, утворюються дві тенденції у вживанні цього слова, протиставлені одна одній і відповідають двом крайностям українського народу. Перша крайність спирається на антигедонізм, аскетизм і свого роду сором'язливість. Саме вище перераховані якості перешкоджають вживанню таких «високих» слів, що й відносить лексему «щастя» та його похідні, до низки майже невимовних (свого роду евфемізмів). Друга, протилежна, тенденція ґрунтується на іншій рисі українського характеру – бажанні виговоритись, так би мовити «поговорити щиро та відверто, про головне». Ця національна особливість призводить до того, що не дивлячись на

існування першої тенденції, слово «щастя», тим не менш, часто зустрічається в дискусіях і досить широко використовується представниками української мови.

В українській мові концепт ЩАСТЯ вербалізується іменниками «доля», «багатство», «фортуна», «удача», «везіння», «здоров'я». Кожен із цих іменників діє або як пояснення іншого визначення, або як доповнення.

ЩАСТЯ – ЗДОРОВ'Я:

Здоров'я, як найбільше благо, репрезентується у концепті «щастя», відображаючи, таким чином, найвищу людську цінність.

«Приносити (принести) щастя, здоров'я комусь» – робити щасливим когонебудь. *Дали вони спокій, принесли щастя, веселість, здоров'я?* [5, с. 203].

ЩАСТЯ – БАГАТСТВО:

Гроші та багатство асоціативно і когнітивно пов'язані у свідомості сучасної людини з концептом «щастя».

«Чим багаті, тим і раді» – традиційна формула звертання до гостя, припрошування користуватися всім тим, що йому пропонують господарі дому. *Сідайте, сідайте, – стала енергійніше припрошувати й Вутанька. – Чим багаті, тим і раді!* [2, с. 159].

ЩАСТЯ – ДОЛЯ:

Часто доля і щастя є синонімами або одне передбачає інше.

«Щастя-доля» – народнопоетична назва радості в житті, вдоволеності ним, успіху, добробуту в ньому. *О Боже мій милий! Така твоя воля, Таке її щастя, така її доля!* [8, с. 176].

ЩАСТЯ – УСПІХ:

Успіх є невід'ємною частиною концепту ЩАСТЯ в українській культурі.

«Сп'яніти від успіху (від успіхів)» – громадське визнання, схвалення чогонебудь, чийхось досягнень; визнання кимось чийх-небудь позитивних якостей. *Десять разів виходила актриса на виклики, успіх був надзвичайний* [7, с. 55].

Аналізуючи словникові дефініції, ми бачимо, що «щастя» концептуалізується в англomовній картині світу як «*pleasure*», «*joy*», «*enjoyment*», «*ecstasy*», «*health*», «*love*», «*wealth*». Розглянемо деякі концептуальні моделі, що відображають англomовні культурні цінності.

HAPPINESS – HEALTH:

Щастя в англійській мові асоціюється зі здоров'ям.

«*As fit as a fiddle*» – знаходитися в доброму здоров'ї, відчувати себе прекрасно. *Have you had any news of your horse this morning? – Yes, he's fit as a fiddle* [13, с. 67].

HAPPINESS – LOVE:

Ще однією важливою складовою міцних людських відносин, заснованих на довірі, взаємоповазі та розумінні, яка становить «англійське щастя» є любов.

«*To find Mr Right*» – знайти потрібну людину, щоб одружитися і жити в щасті і благополуччі. *Oh, if I could only find Mr Right, I'd be in Heaven* [9, с. 216].

HAPPINESS – WEALTH:

Щастя носіїв англійської мови часто асоціюється з багатством.

«Born with a silver spoon in your mouth» – народитися в дуже заможній сім'ї, щасливчик. *Bill was not born with a silver spoon in his mouth – he came from a poor family* [12, с. 135].

HAPPINESS – ENJOYMENT:

Насолода, як невід'ємна частина щастя, те, що завжди приносить позитивні емоції в англomовній картині світу.

«Happy-go-lucky» – бути веселим, безтурботним і щасливим весь час. *I am so glad to have my happy-go-lucky spitter back* [14, с. 342].

HAPPINESS – SUCCESS:

Успіх традиційно уособлюється зі щастям та є його важливою складовою.

«Be riding/on the crest of a wave» – стати успішним на певний період часу. *I will not try to argue this morning that we are currently riding the crest of a wave* [17, с. 91].

Психологічна специфіка щастя і нещастя полягає не стільки в їх стислості або тривалості, скільки в складності переходу від одного стану до іншого. Відповідно, емоційно-щасливий або нещасливий стан особистості має різні джерела формування, володіє різними механізмами впливу на особистість і її активність. Синоніми «горе», «біда», «лихо» репрезентують в мові концепт, який знаходиться на перетині двох найважливіших областей мовної картини світу – зовнішніх явищ і внутрішнього світу людини. З одного боку, «сумні події» є втіленням макроконцепту ПОДІЯ, і включаються в концептуальні структури більш високого рівня – в суб'єктивну картину життєвого шляху людини, в концепти «діюча ззовні необхідність», «недоля», «доля». З іншого боку, імена «чорних образів долі» входять в емотивну картину світу, оскільки відображають емоційну інтерпретацію подій.

Щастя і нещастя за своєю природою суперечливі, тому що в їх основі лежить об'єктивна зумовленість, пов'язана з умовами і обстановкою життя людини, і суб'єктивна, пов'язана з внутрішнім світом людини і визначає його сприйняття життя, ставлення до неї.

В українській культурі, на жаль, прийнято приховувати позитивні емоції, «щоб не позаздрили, щоб не наврочили». Це не дуже хороший посил. Якщо говорити про загальносоціальні норми, то «усміхнені культури», звичайно, більш психологічно благополучні. Саме риса «усміхненої культури» притаманна англomовному світу.

В українській мові концепт НЕЩАСТЯ вербалізується за допомогою іменників «лихо», «сльози», «злидні», «біда», «горе», «трагедія», «напасть». Розглянемо ближче деякі концептуальні моделі.

НЕЩАСТЯ – ЛИХО:

Досить часто персоніфіковане уособлення злої, нещасливої долі в українській мові.

«Доскочити лиха» – потрапити в біду. *Спати в такій дорозі – не слід, щоб не доскочити лиха* [3, с. 180].

НЕЩАСТЯ – СЛЬОЗИ:

У більшості випадків сльози в українській мовній картині асоціюються з горем та печаллю.

«Виливати (багацько) сліз чийх» – приносячи горе, завдаючи болю, змушувати когось плакати, переживати. *Ти знаєш, він який суцїга, Паливода і горлоріз; По світу як іще побіга, Чийхсь багацько вилє сліз* [4, с. 66].

НЕЩАСТЯ – ГОРЕ:

Важке, темне, гірке, іноді надзвичайно болюче переживання певних подій.

«Топити горе» – тамувати, приглушувати важкі почуття, думки. *Пива він не любив і топив своє горе в абстрактних розмовах про беззахисність людського кохання* [6, с. 119].

НЕЩАСТЯ – ЗЛИДНІ:

Згідно слов'янської міфології, злидні – злі духи, які приносять у дім нещастя.

«Бодай вас злидні побили (посіли)» – побажання нещастя, бідності; прокляття. *Бодай же вас, цокотухи, Та злидні побили* [8, с. 23].

В свою чергу, аналізуючи словникові дефініції, ми бачимо, що *нещастя* концептуалізується в англомовній картині світу як «*misery*», «*failure*», «*unsuccess*», «*grief*», «*sorrow*», «*unluckiness*», «*sadness*».

UNHAPPINESS – MISERY:

Нещастя в англійській мові зазвичай асоціюється зі стражданням як сукупність вкрай неприємних, обтяжливих або болісних відчуттів.

«*Make life miserable for someone*» – зробити комусь нестерпне життя, стати комусь великим нещастям, неприємністю. *This nagging backache is making life miserable for me. I wish you would stop making life miserable for me* [15, с. 134].

UNHAPPINESS – FAILURE:

Провал – невід'ємна частиною концепту *unhappiness* в англійській мові.

«*Back to square one*» – той, хто не досяг успіху в тому, що він намагався зробити. *When the plans were refused, it was back to square one for the architect* [11, с. 290].

UNHAPPINESS – UNLUCKINESS:

Часто лексеми *unluckiness* та *unhappiness* є синонімами.

«*Down on your luck*» – коли хтось має тривалий період невезіння, нещасть та невдач. *He's been down on his luck lately – right after buying a house, he lost his job and has been struggling to make the payments* [10, с. 129].

UNHAPPINESS – SADNESS:

Печаль, як особлива емоція, яка переживається в ситуаціях що містять розчарування, те що завдає комусь горя, журби.

«*Down in the mouth*» – коли хтось виглядає нещасно, збентежено або в депресії. *You look a bit down in the mouth. What's the matter?* [16, с. 54].

«Щастя – нещастя» є дзеркальними концептами, утворюючи динамічне злиття, в якому відображена амбівалентність народного світосприйняття.

На загальному фоні лексико-семантичних полів концептів *щастя* і *happiness* в обох мовах відзначається збіг в таких поняттях як: радість, доля,

успіх, талан, блаженство. У синонімічних рядах ядрових лексем *happiness* – *щастя* виявлені корелятивні пари: *joy* – радість, *fortune* – доля, *bliss* – блаженство, *delight* – утіха, *luck* – удача, *success* – успіх. Усі інші лексеми з концептом *щастя* не утворили корелятивних пар.

Щодо полів концептів *нещастя* і *unhappiness* в обох мовах відзначається збіг в таких поняттях, як: сум, страждання, горе, біда, скорбота, злидні. У синонімічних рядах лексем *unhappiness* – *нещастя* виявлені корелятивні пари: *grief* – горе, *misery* – страждання, *sorrow* – журба, *sadness* – сум, *misfortune* – біда, *dolor* – скорбота, *distress* – злидні.

Отже, в англомовній картині світу поняття «*happiness-unhappiness*» здебільшого збігається з українським «*щастя-нещастя*». Щастя і нещастя виступають об'єктами оцінки з боку мовної особистості. При цьому, якщо *нещастя* сприймається як щось важке, гірке, серйозне, то *щастя* може розумітися як легке, незаслужене, або мати значення надзвичайно блаженства, що наближає його до сфери «високого», а, отже, ілюзорного.

Аналіз лексикографічних джерел дозволяє простежити основні етапи становлення концептів ЩАСТЯ-НЕЩАСТЯ. Щастя і нещастя вже не є позначенням конкретних предметів, а переходять в розряд абстрактних імен. В еволюції концептів ЩАСТЯ-НЕЩАСТЯ простежується їх антропоцентричність, психологізація: увага переміщується від зовнішньої сили – джерела «*щастя – нещастя*» до людини, його волі і душевного стану.

Перспективу подальших розвідок вбачаємо в дослідженні концептосфери «*щастя-нещастя*» на матеріалі німецької фразеосистеми.

Література

1. Неретина С. С. Тропы и концепты / С. С. Неретина. – М.: ИФ РАН, 1999. – 102 с.

Список ілюстративних джерел

2. Збанацький Ю. Малиновий дзвін / Юрій Збанацький. – Київ: Дніпро, 1958. – 366 с.

3. Колесник П. На фронті / Петро Колесник. – Луцьк: Волинська обласна друкарня, 1959. – 180 с.

4. Котляревський І. Вибрані твори / Іван Котляревський. – Київ: КМ Publishing, 2014. – 384 с.

5. Коцюбинський М. *Persona grata* / Михайло Коцюбинський. – Київ: Дніпро, 2012. – 474 с.

6. Первوماйський Л. Вибрані твори / Леонід Первوماйський. – Київ: Дніпро, 1978. – 700 с.

7. Смолич Ю. Мир хатам, війна палацам / Юрій Смолич. – Харків: Фоліо, 2008. – 571 с.

8. Шевченко Т. Вибрані твори / Тарас Шевченко. – Харків: Школа, 2008. – 448 с.

9. Ahern C. If You Could See Me Now / Cecilia Ahern. – New York City: HarperCollins Publishers PTY Limited, 2006. – 416 p.
10. Burnes J. Notes on his name and family / James Burnes. – London: Valancourt Books, 2011. – 456 p.
11. Clinton P. Back to Work / President Bill Clinton. – Oxfordshire: Random House, Inc., 2005. – 432 p.
12. Ellory R. A Quiet Belief in Angels / R.J. Ellory. – New Orleans: Orion Books, 2008. – 236 p.
13. Galsworthy J. The Country House / John Galsworthy. – London: International Law & Taxation, 2001. – 307 p.
14. Lewis S. Too Close To Home / Susan Lewis. – London: Arrow Books, 2015. – 416 p.
15. Pennypacker S. Pax / Sara Pennypacker. – New York City: Balzer + Bray, 2016. – 288 p.
16. Truong M. Bitter in the Mouth / Monique Truong. – New York City: Random House, Inc., 2011. – 272 p.
17. White W. In the Heart of a Fool / William Allen White. – London: CreateSpace Independent Publishing Platform, 2013. – 210 p.

Деменчук Д.О.

Львівський національний університет імені Івана Франка

КОНЦЕПТ ЧИСЛА *ОДИН* У МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ (на матеріалі фразеологічних одиниць української, англійської та французької мов)

Анотація. У розвідці на матеріалі української, англійської та французької мов представлено зіставний аналіз фразеологічних одиниць із компонентом *один*. Аналіз визначає обсяг наповнення концепту числа *ОДИН* у фразеологізмах обраних мов. Встановлено, що числова картина світу зіставляваних мов виявляє ознаки гетерогенності у змісті названого концепту.

Ключові слова: концепт, число, фразеологічна одиниця, компонент.

Annotation. The paper focuses on the contrastive analysis of phraseological units with the component *one* in the Ukrainian, English and French languages. The comparison reveals similarities and differences in the extent of the concept of number *ONE* in the contrasted languages. It has been established that the numerical worldview in the contrasted languages reveals heterogeneity in the contents of the concept.

Keywords: concept, number, phraseological unit, component.

Мова та культура перебувають у нерозривному зв'язку, що дає підстави для багатьох вчених стверджувати існування мовної картини світу, певного

УДК 81+82:811.11+811.13
ББК 81+83

Наукове видання

STUDIA PHILOLOGICA

Збірник
наукових студентських праць

ВИПУСК 1

The Collection of Students' Scientific Works

ISSUE 1

Формат 60x84^{1/16}.
Папір офсетний. Друк ризографічний.
Гарнітура Times New Roman.
Ум. др. арк. 17 Наклад 100.

Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
м. Рівне, 33000, вул. Ст. Бандери, 12,
тел.: (0362) 26-48-83

Друк: ТМ «Доцент»,
м. Рівне, 33000, вул. Соборна, 17,
тел.: (0362) 45-44-45